

Març del 1938: Tres dies de terror aeri, més de 40 hores d'angoixa

Mussolini, l'aliat de Franco durant la Guerra Civil, va voler castigar Barcelona i va ordenar que fos bombardejada sense descans durant tres dies. Van morir un miler de persones

16 DE MARÇ, MUSSOLINI ORDENA UN ATAC SISTEMÀTIC

El 16 de març del 1938 Giuseppe Valle, cap de l'aeronàutica italiana, rep un telegrama de Roma. Mussolini, l'aliat de Franco, vol castigar la població barcelonina: «Iniziare da stanotte azione violenta su Barcelona con martellamento diluito nel tempo». El Duce ordena que l'Aviazione Legionaria italiana de les Balears faci un atac esglaonat sobre Barcelona. És la primera agressió sistemàtica contra una gran ciutat europea. Aquell març els barcelonins ja s'han acostumat a les bombes, molts ni tan sols baixen als refugis i prefereixen quedar-se a casa, al llit, amb els fills. Quan se senten les alarmes i la ràdio emet l'avís del govern català: «Catalans, la Generalitat vetlla per vosaltres, correu als refugis», n'hi ha que ni s'immuten. Hi ha molta fam i, després de dos anys de guerra, esgotament. Quan passen pocs minuts de les deu del vespre se senten els primers motors dels Savoia-81, és una remor greu i repetitiva, després els xiulets i finalment les explosions i el silenci. Els projectils cauen al bell mig de la ciutat i es desferma el pànic. Comencen més de quaranta hores d'angoixa. Barcelona és un laboratori: viu l'aplicació del terror aeri.

El primer bombardeig només dura uns minuts. Quan passen quatre minuts de les deu del vespre els bombers fan la primera sortida al passatge Mariné, 7: «El lloc del servei està envoltat de grans i altes flames, enmig d'un intens bombardeig», assegura l'informe que ha localitzat el bomber i historiador Marc Ferrer. El segon bombardeig es produeix a la mitjanit. Aquesta vegada són tres aparells Savoia-81. S'ensorren cases al nucli antic i a l'Eixample. A l'Hospital General de Catalunya (l'actual hospital de Sant Pau) hi arriben moltes víctimes recollides a l'estació de França.

Les sales de l'hospital semblen l'infern: sang, cremats, mutilats, crits, plors... A l'entrada un metge fa la tria. Estan preparats: metges i infermeres no sortiran de l'hospital en quatre o cinc dies. En 15 minuts arriben 300 ferits, hi ha espelmes a totes les sales i s'han habilitat tres refugis sota Sant Pau. «Fins i tot, hi ha un quiròfan sota el pavelló de cirurgia perquè es pugui continuar operant mentre cauen les bombes», explica Carles Hervàs, metge i historiador.

17 DE MARÇ, MASSACRE A LA GRAN VIA

Les bombes arriben a la 1.45 de la matinada. Són petites formacions de bombarders nocturns de l'Aviazione Legionaria de les Balears. Els intervals de calma són tan curts que els serveis d'alarma s'encavalquen. Dormir és impossible: a les alarmes i a les explosions, s'hi afegeix el canoneig dels antiaeris. El quart atac arriba a les 7.40 del matí. Les bombes cauen sobre Horta, el Poble-sec, l'Eixample... A les 10.31 del matí els bombers reben un avís. Arriben al carrer Francesc Layret, cantonada amb ronda de Sant Pau pocs minuts després: «En arribar al lloc del sinistre estava tot encès un autobús Roca, per terra hi havia una estesa de morts i carn humana desfeta amb trossos de vestits cremats. La Creu Roja estava recollint amb les seves ambulàncies els morts i ferits. Procedirem a apagar els vestits encesos i després l'autobús Roca. Un moneder de senyora que es va trobar va ser entregat a la Jefatura del Cos», descriu el comunicat dels bombers.

A les 10.30 h cau una autèntica rastellera de bombes. Una cau a la cruïlla del carrer del Carme amb Egipcíaques i toca l'escola Milà i Fontanals, plena d'infants. «Una explosió inenarrable es produí sota mateix del meu despatx, a la cruïlla de Carme i Egipcíaques, seguida d'un núvol de fum i un xiscl estrident, esgarrifós, que sortí de totes les goles dels infants que hi havia dins l'escola Milà i Fontanals. El silenci dins l'escola era impressionant... Al llarg d'un sòcol hi havia sis persones ajagudes: un noi i cinc cossos grans. Eren morts. L'enfollida mare del noi mort va aparèixer i hauríeu d'haver vist la seva desesperada lluita, estiregassant ella el cos del fill... tots els esforços van ser inútils, va haver de veure el fill amuntegat damunt altres cadàvers en un camió», explica Josep Miracle a Els bombardeigs de Barcelona durant la Guerra Civil de Joan Villarroya. El forn de la cantonada queda desfet i moren tots els que hi ha a dins. La pitjor explosió arriba a les dues del migdia. Una bomba aixeca una columna brutal de pols i residus a la Gran Via. En pocs segons moren 500 persones. L'artefacte ha caigut sobre un camió carregat amb dinamita. Un tramvia vola pels aires i la metralla perfora dones i nens.

18 DE MARÇ, MÉS D'UN MILER DE MORTS

Les alarmes comencen a sonar a la 1.15 h de la matinada. A les 4.15 h cauen les bombes al nucli antic i a l'Eixample. A les 7 h del matí, hi ha explosions a l'estació de la Sagrera i a Sant

Andreu. Més tard, a les 9.30 h del matí els avions deixen un escampall de bombes a la Barceloneta i a la Ciutadella. A la 13.15 h les bombes arriben al Poble-sec, al Mercat de

Sant Antoni... Els italians no tenen por de l'oposició aèria, volen més baix i buiden els estómacs per tota la ciutat. L'objectiu és aterrir la població. Els bombers treballen des de fa tres dies sense descans, els equips de rescat estan desbordats. Famílies senceres pugen pel passeig de Gràcia, amb el matalàs a l'espatlla: es volen refugiar a les muntanyes veïnes. Continuen les escenes dantesques. A la cruïlla de la ronda de Sant Pere i rambla de Catalunya, un automòbil amb quatre ocupants rep l'impacte d'una bomba. Els desperfectes fan impossible obrir les portes i sona el clàxon. El vehicle s'incendia, i els ocupants, aterrits, demanen ajuda amb gestos dramàtics. Ningú no hi pot fer res.

En més de 40 hores han mort només a la capital catalana, que aquell 1938 té un milió d'habitants, més d'un miler de persones. En total els bombers fan 80 sortides. Les feines de desenrunament continuarien moltes setmanes més. No va ser l'últim bombardeig. A començaments de l'any 1939, a punt d'acabar la guerra, els avions baixen en vol rasant i desapareixen sobre tothom al passeig de Sant Joan. El metrallador veu a qui mata. Moren molts avis i nens. Mussolini està orgullósíssim.

SÍLVIA MARIMON, Diari Ara, 17 de març de 2013

https://www.ara.cat/cultura/marc-tres-terror-mes-dangoixa_1_1126810.html

Després de llegir l'article, respon les preguntes següents:

- a. Els bombardejos sobre Barcelona que descriu l'article van tenir lloc al març de 1938. Quina era la situació general del conflicte en aquells moments?
- b. Quin era l'objectiu principal d'aquest tipus de bombardeig?
- c. Per què l'autora de l'article afirma que Mussolini estava orgullósíssim del que havia fet l'aviació italiana?
- d. Quina relació té aquesta actuació italiana amb el context europeu de l'època? Què hi guanyava Itàlia?
- e. Cerca un mapa de la ciutat de Barcelona i situa-hi els punts on es van produir els bombardejos segons l'article.
- f. Quina era la situació dels serveis d'emergència de la ciutat?
- g. Posa't a la pell d'un bomber o una bombera, d'un metge o una metgessa o d'un infermer o una infermera i descriu com imagines que vas viure aquells dies.
- h. En petits grups, organitzeu un recorregut virtual (feu servir eines com Google Maps o similars) pels llocs concrets que van rebre l'impacte de les bombes i exposeu-lo davant la resta del grup.

i. Cerca informació sobre altres poblacions catalanes que van ser bombardejades al llarg de la guerra i elabora un breu informe on incloguis els fets més destacats.